

Biodiverzita a doprava v Karpatoch

Ako vyriešiť problém medzi zelenou a sivou infraštruktúrou

Prezentácia a diskusia k projektu TRANSGREEN
Varín, 30. máj 2017

Václav Hlaváč

Agentura ochrany přírody a krajiny České Republiky

V európskom kontexte sú Karpaty pohorím s nádhernou prírodou a unikátnou biodiverzitou

Karpaty sú ešte stále pomerne málo fragmentovaným územím a predstavujú posledné zvyšky skutočnej divočiny v strednej Európe s prosperujúcimi populáciami veľkých šeliem a mnohých ďalších druhov

Horské oblasti sú zraniteľnejšie ako iné typy krajiny

Doprava bola v Karpatoch po stáročia realizovaná „tradičným“ spôsobom, avšak časy sa zmenili

Výstavba novej dopravnej infraštruktúry, narastajúca intenzita dopravy a napredujúci rozvoj, narastajú rýchlo aj v Karpatoch

Dôsledkom rapídneho rozvoja je fragmentácia biotopov a populácií, pričom tento proces je zvyčajne nezvratný.

Vlivy dopravy na faunu

Přímá mortalita na silnicích

Vznik migračních bariér

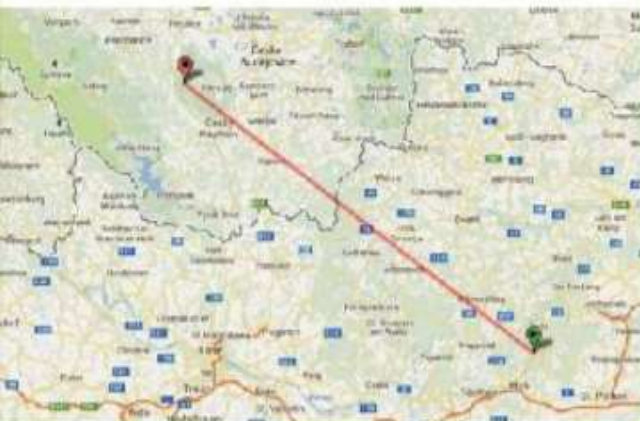

Další vlivy: Ztráta stanovišť

Rušení

Znečištění

Daleké migrace jsou nezbytnou součástí biologie velkých šelem

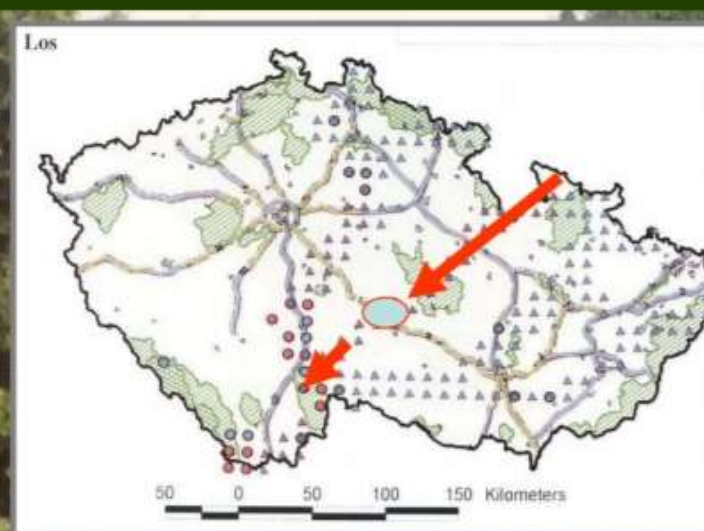

Incredible journey: one wolf's migration across Europe

Slavc is a wolf. In 2011, he began an epic 2,000 kilometre migration across Europe from Slovenia to Italy via the Austrian Alps. Several months earlier, he had been fitted with a collar that allowed his movements to be tracked in incredible detail. I talked to Hubert Potočník, the biologist whose work made this possible

Bariéry v krajině ohrožují další existenci populací

Problém fragmentácie je po dlhú dobu nepozorovateľný. Zmeny v krajine sú však obvykle nevratné. Keď už sa prejaví dôsledky fragmentácie, býva už na riešenie neskoro.

Zvyčajne začíname riešiť problém, až keď je už príliš neskoro

- **V nasledujúcich rokoch môžeme očakávať v Karpatoch rapídny rozvoj dopravnej infraštruktúry.**
- **Existuje množstvo príkladov z Európy, ako minimalizovať negatívne dopady dopravy na životné prostredie.**
- **Máme jedinečnú príležitosť využiť skúsenosti z iných európskych krajín, vyhnúť sa chybám a vytvoriť v Karpatoch dopravnú infraštruktúru trvaloudržateľným spôsobom.**

...kritickým problémom je umiestnenie dopravnej infraštruktúry a sídiel
do údolí v horských oblastiach

Image © 2014 Eurosense/Geodis Slovakia
Image Landsat
Image © 2014 DigitalGlobe

Google earth

výška pohledu 796 m

Neustále pribúdajúca zástavba pozdĺž ciest vytvára pre živočíchy migračné bariéry, ktoré sú často dlhé desiatky kilometrov

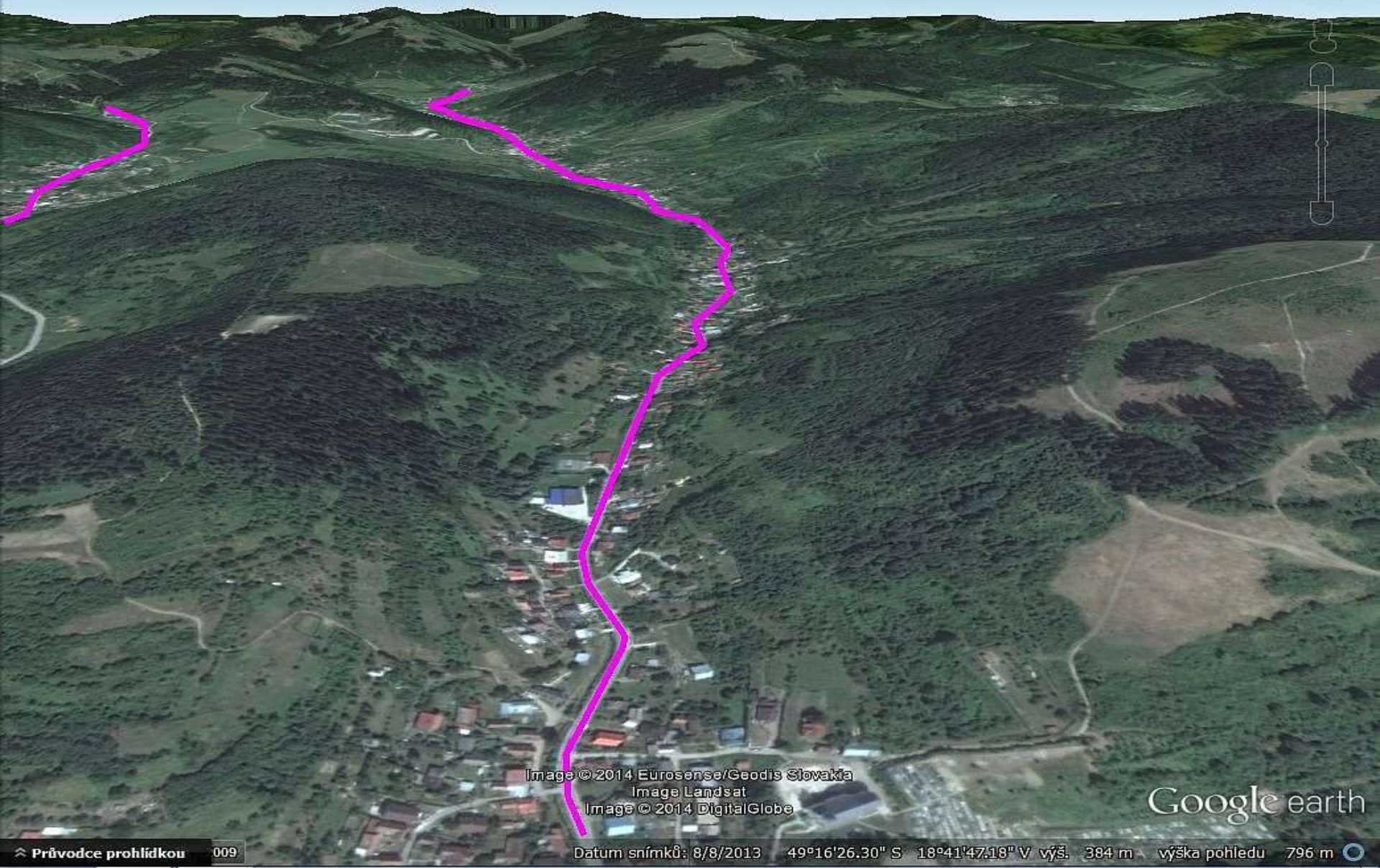

Image © 2014 Eurosense/Geodis Slovakia
Image Landsat
Image © 2014 DigitalGlobe

Google earth

Údolia sú často využívané pre stavbu ciest, diaľnic i železníc. Bariérový účinok združených bariér sa pochopiteľne výrazne zvyšuje.

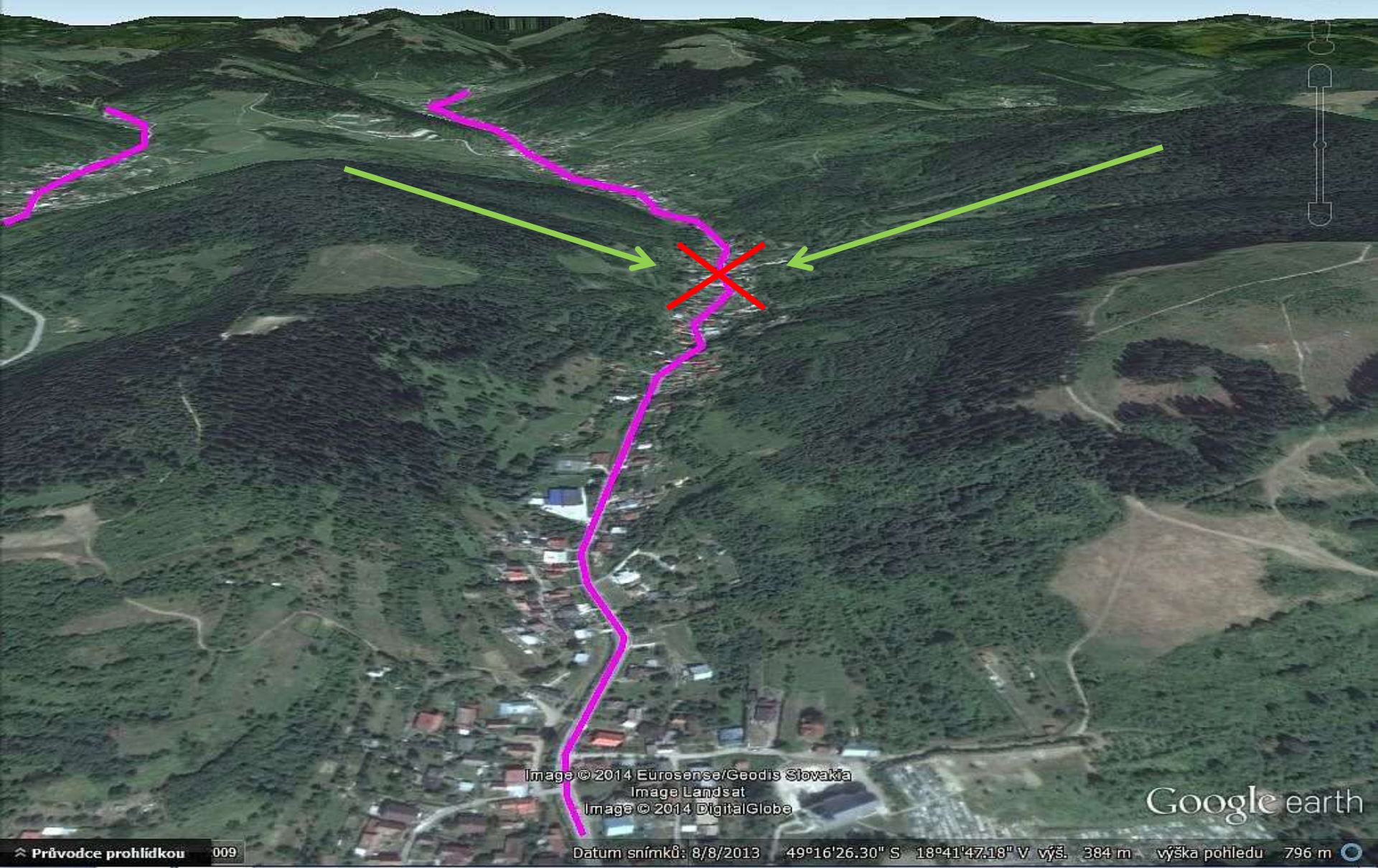
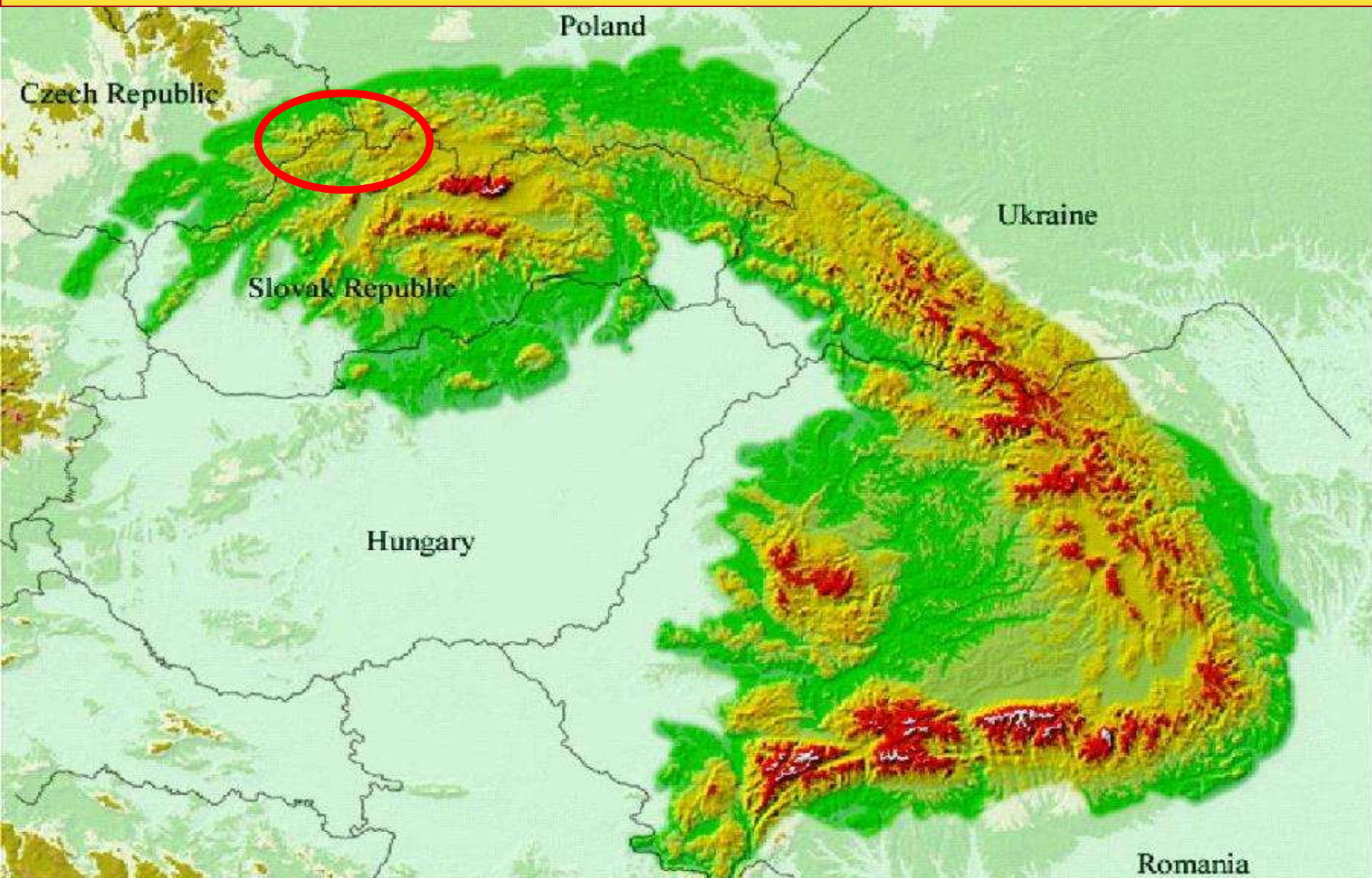

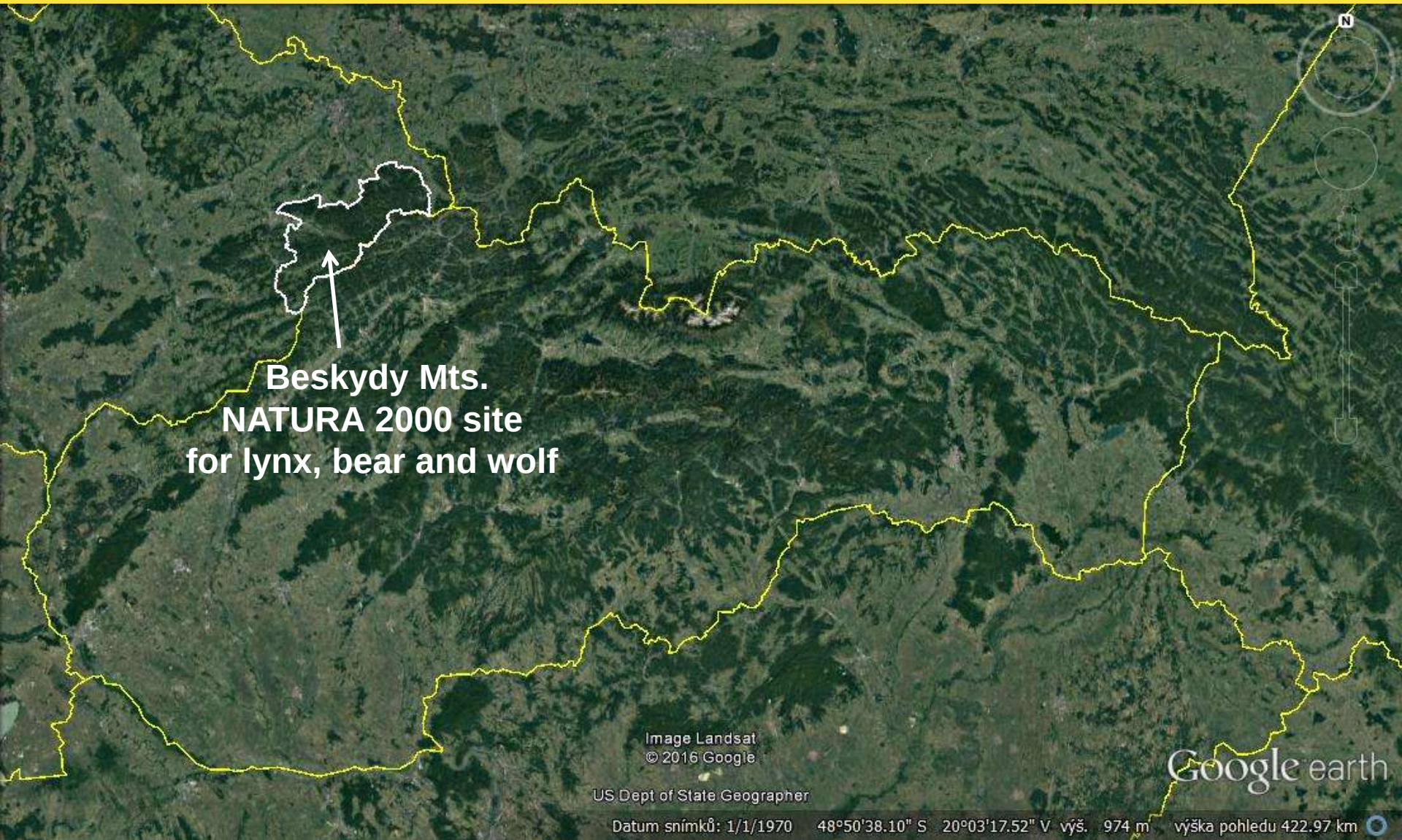
Image © 2014 Eurosense/Geodis Slovakia
Image Landsat
Image © 2014 DigitalGlobe

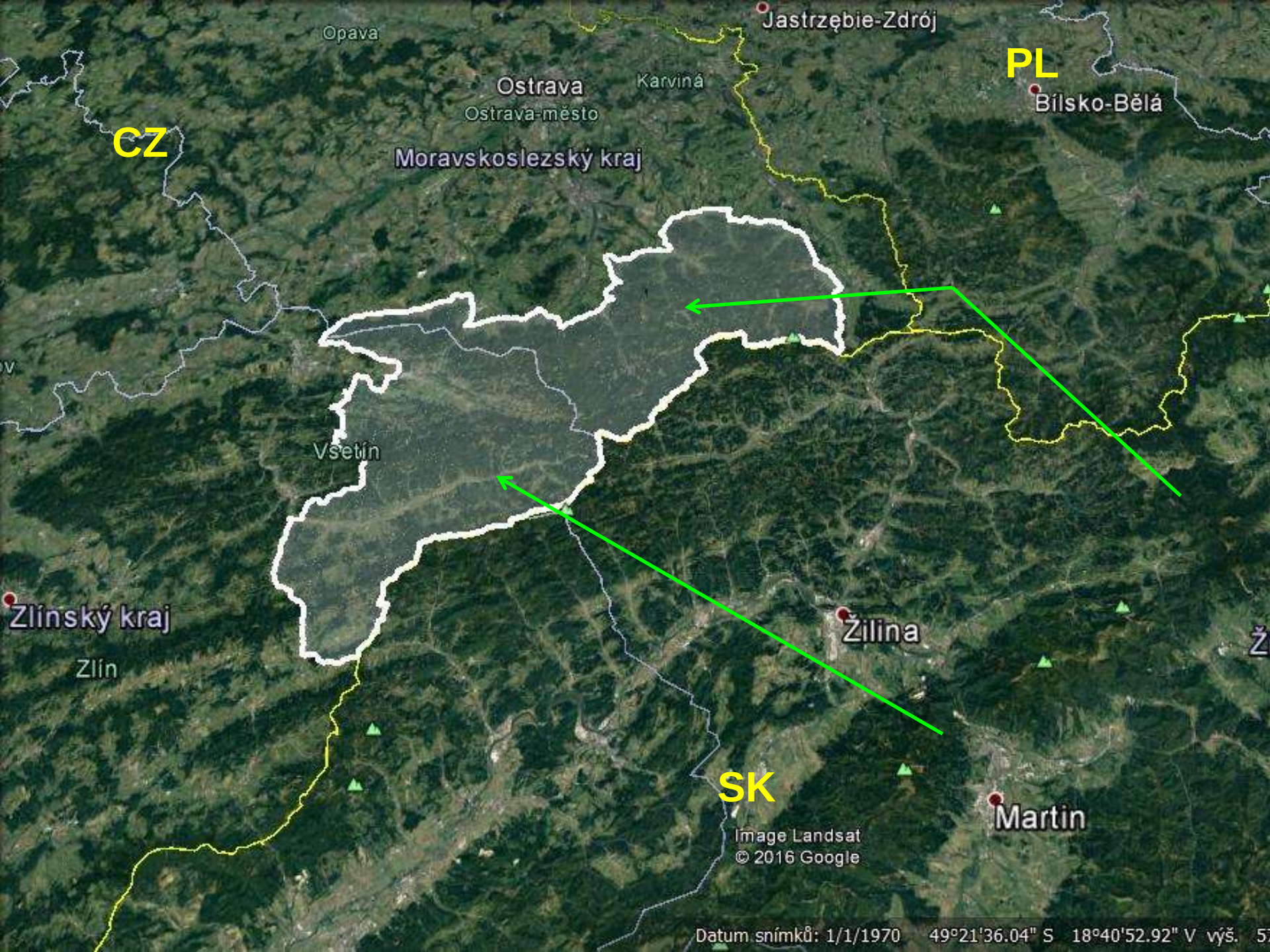
Google earth

Budúcnosť prežitia veľkých šeliem v západných Karpatoch je ohrozená dôsledkom výraznej fragmentácie ich biotopov, a to najmä v okrajových častiach areálu ich výskytu (CZ, PL)

Beskydy = lokalita Natura 2000 pre rysa, vlka a medveďa. Populácie všetkých troch druhov sa dlhodobo zmenšujú. V súčasnosti tu bolo zaznamenaných 8 - 12 rysov, 1-3 medvede a 1-5 vlci.

Opava

Jastrzębie-Zdrój

PL

Ostrava
Ostrava-město

Karviná

Bílsko-Bělá

CZ

Moravskoslezský kraj

Vsetín

Zlínský kraj

Zlín

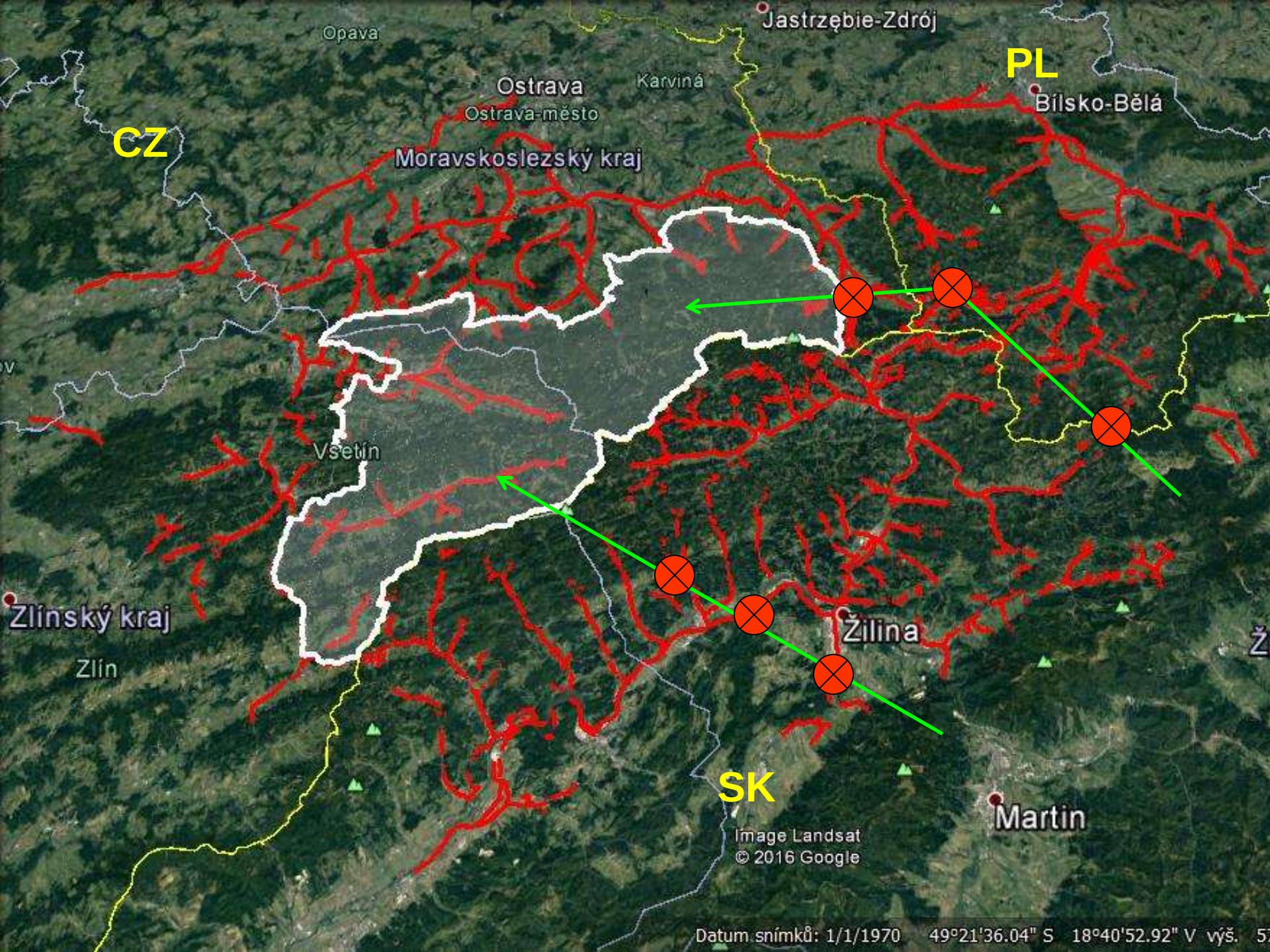
Žilina

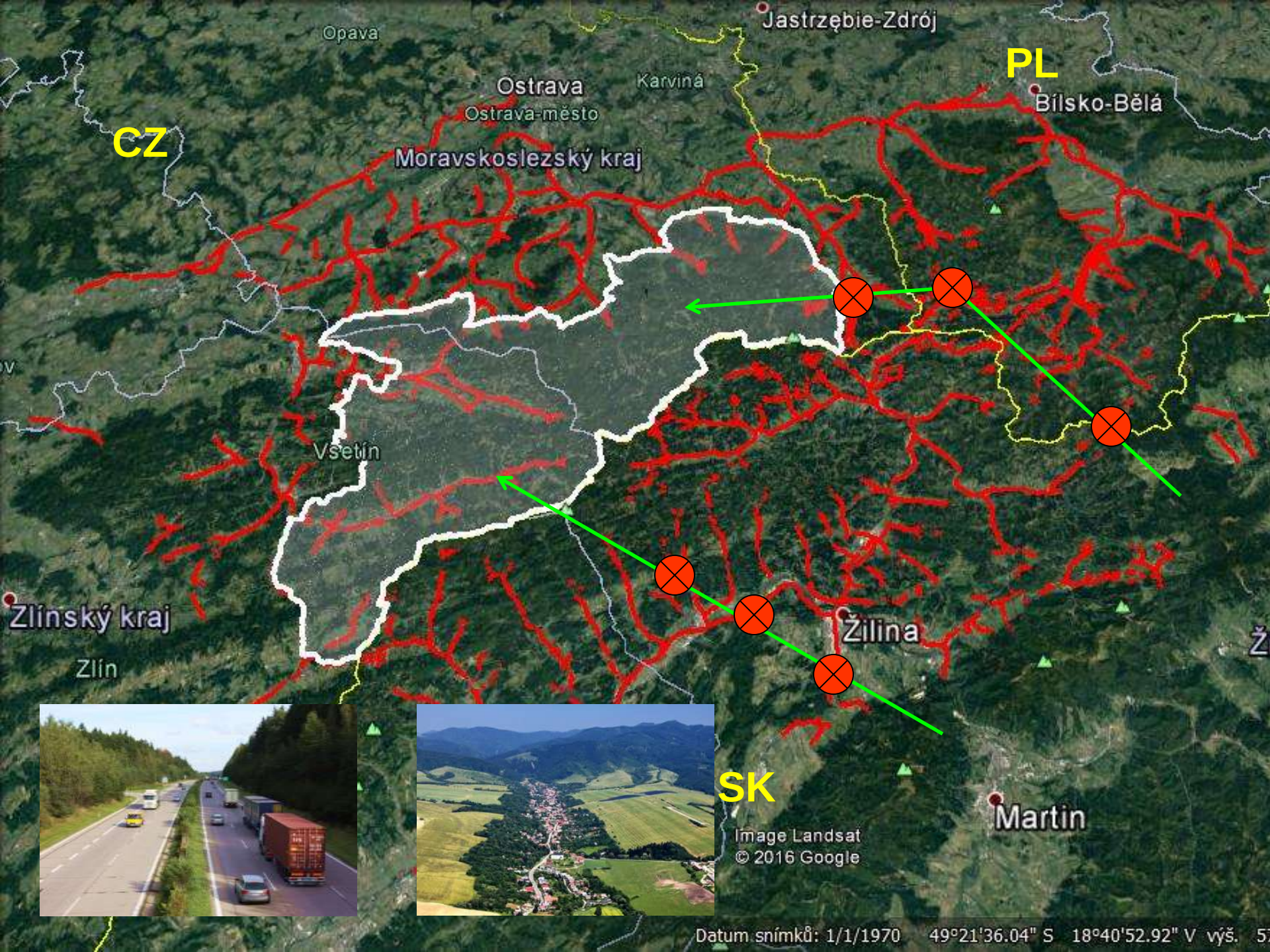
SK

Image Landsat
© 2016 Google

Martin

Datum snímku: 1/1/1970 49°21'36.04" S 18°40'52.92" V výš. 51

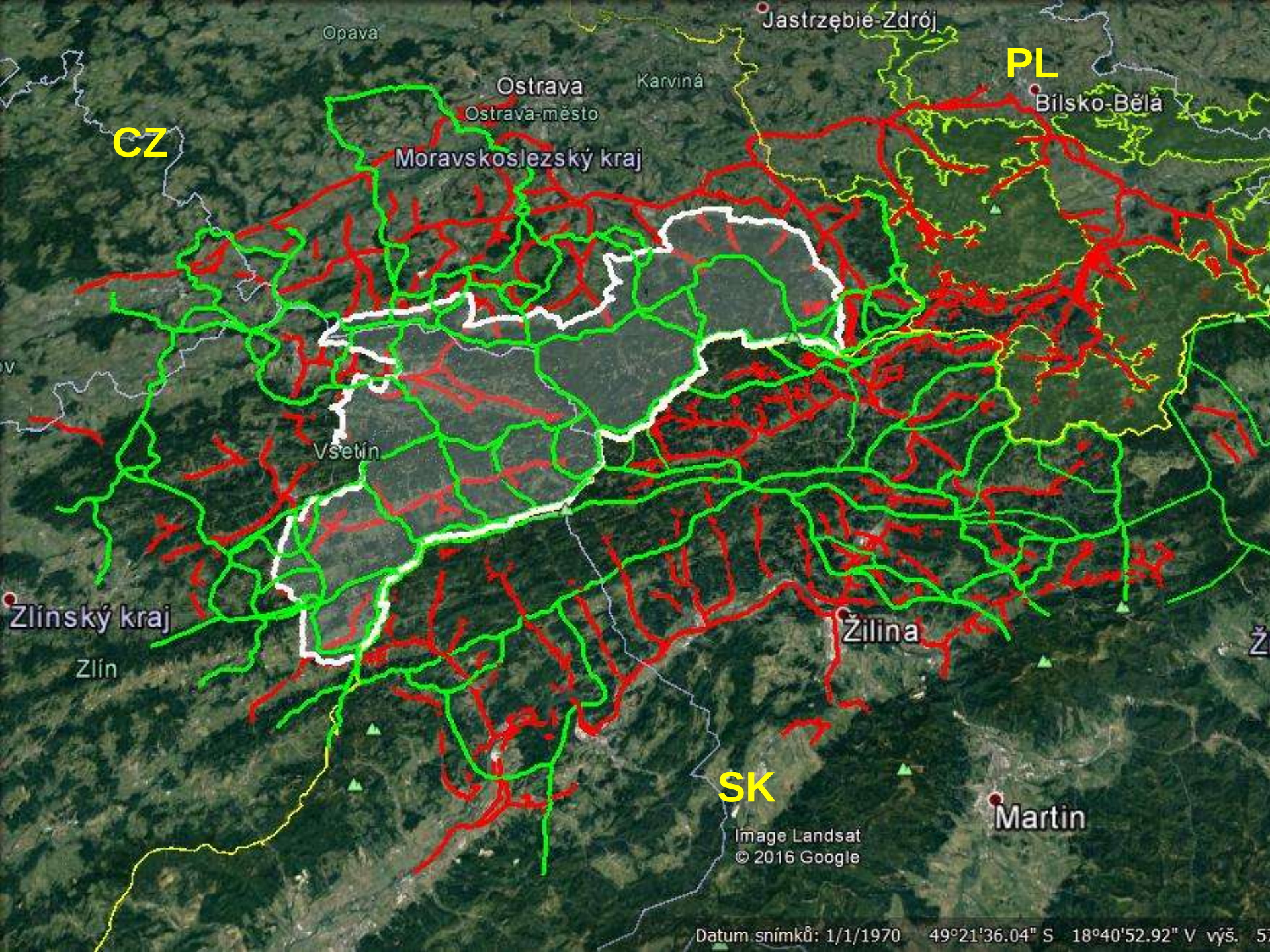
CZ

PL

SK

Image Landsat
© 2016 Google

Datum snímku: 1/1/1970 49°21'36.04" S 18°40'52.92" V výš. 51

Opava

Jastržebí-Zdrój

PL

Bělá-Bělá

CZ

Ostrava
Ostrava-město

Karviná

Moravskoslezský kraj

Vsetín

Zlín
Zlínský kraj

Zlín

Žilina

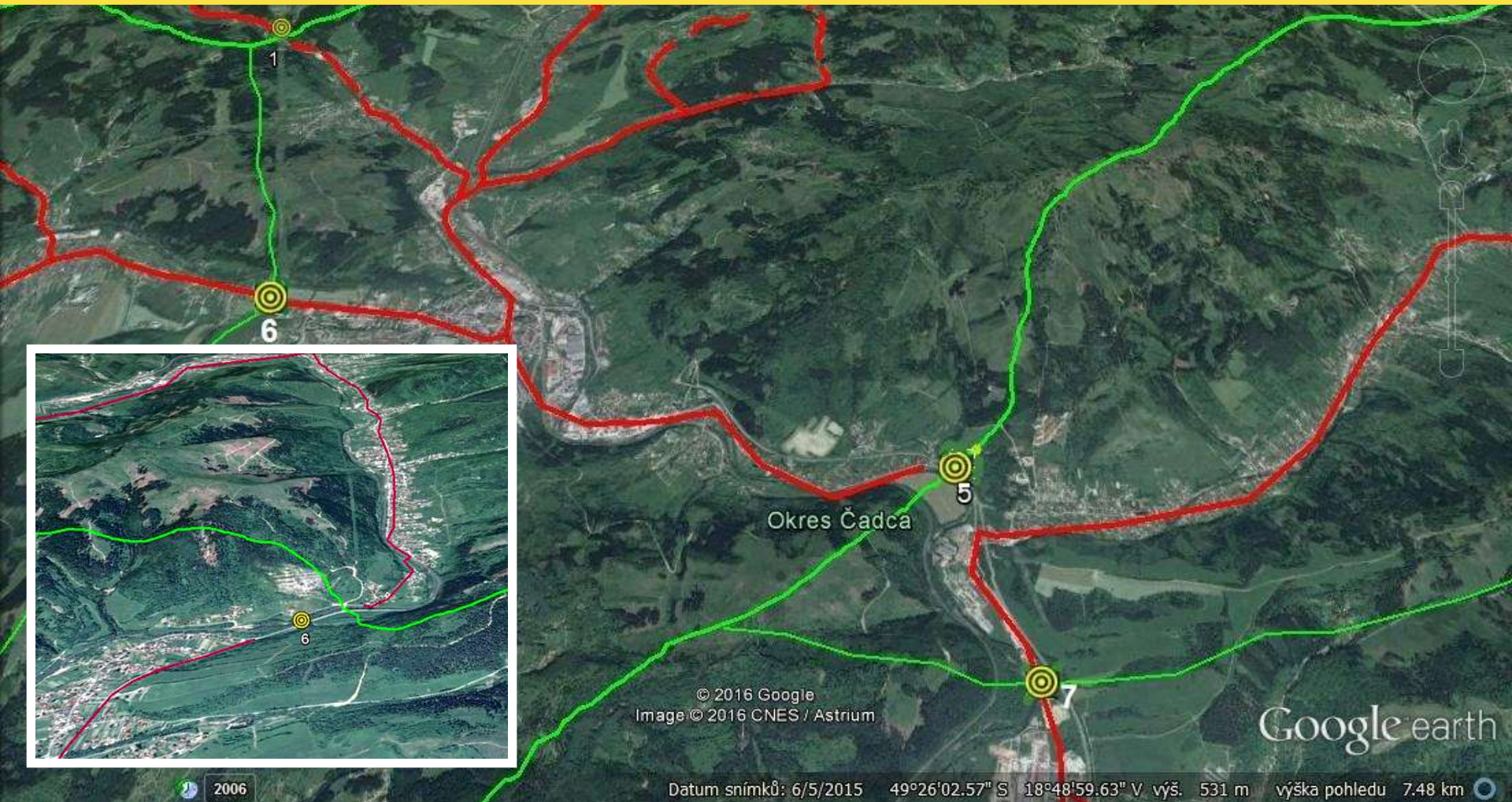
SK

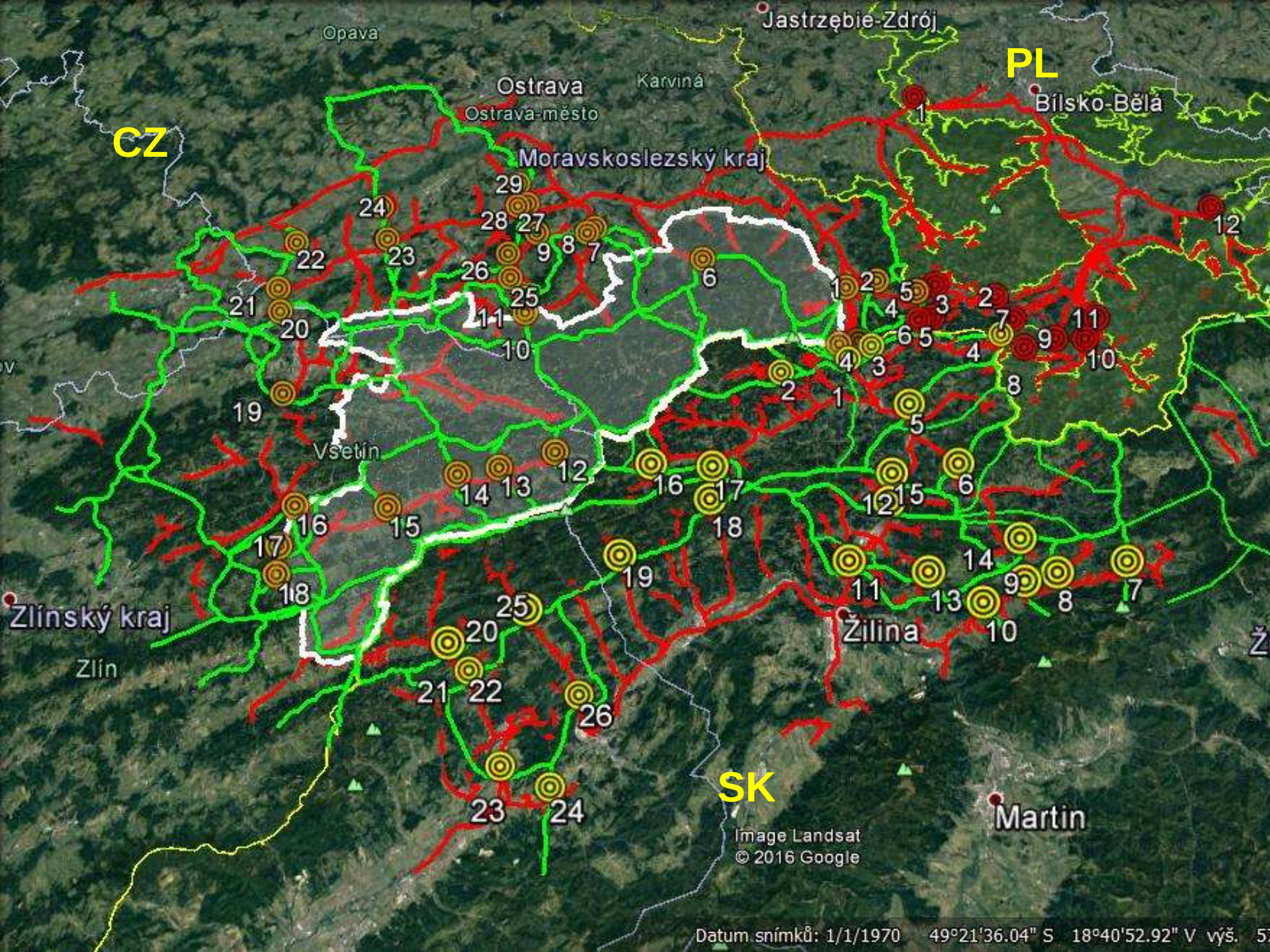
Martin

Image Landsat
© 2016 Google

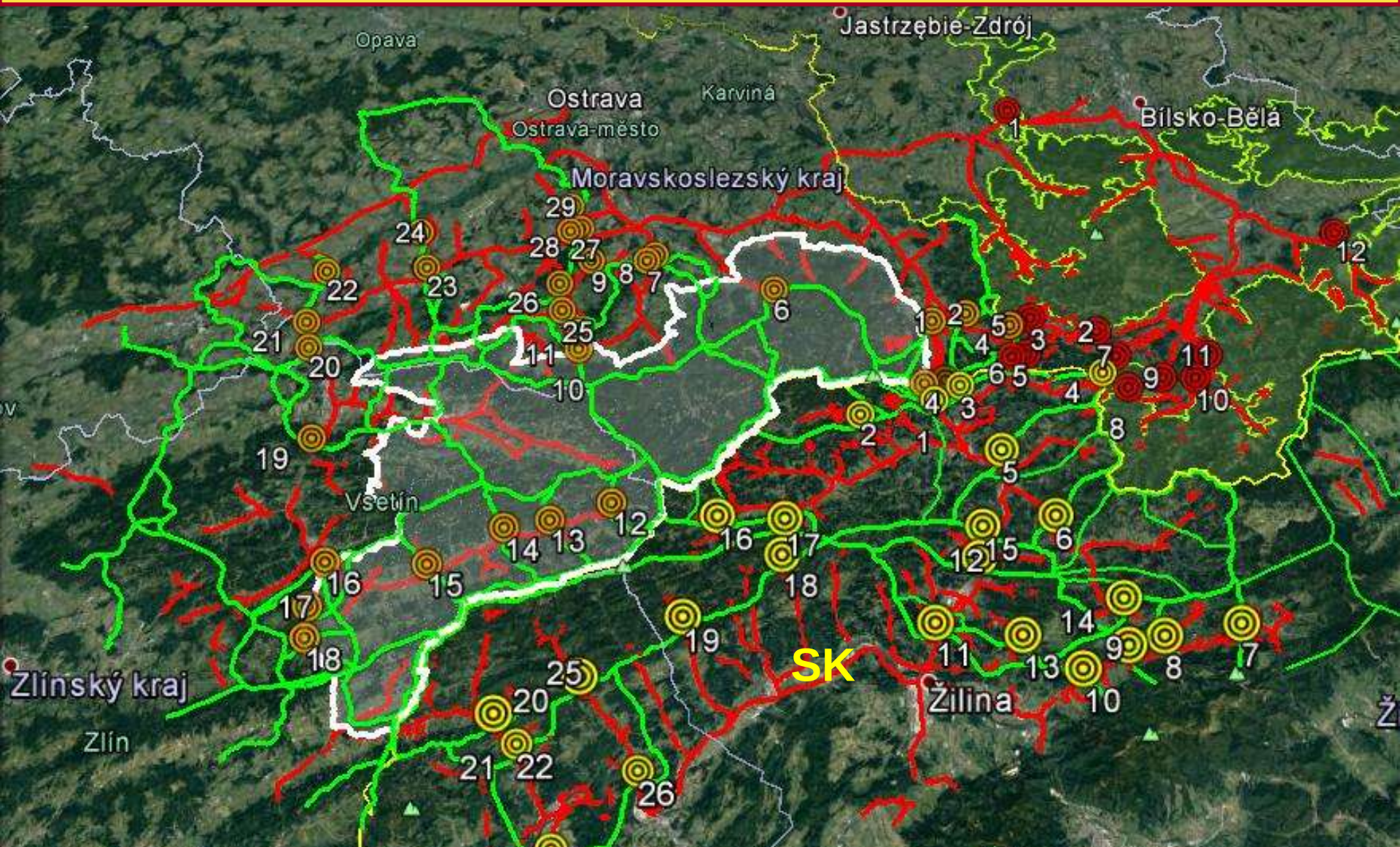
Datum snímku: 1/1/1970 49°21'36.04" S 18°40'52.92" V výš. 51

Migračné koridory krížia bariéry často v miestach, kde je zástavba prerušená len na niekoľko desiatok metrov. Priechodnosť v týchto zúžených miestach je však obtiažna – v projekte sú označené ako „kritické miesta“. Akákoľvek ďalšia výstavba v týchto miestach môže spôsobiť nevratné prerušenie koridoru. Zabezpečenie priechodnosti takéhoto kritického miesta predstavuje nielen zaistenie bezpečného prechodu cez komunikáciu, ale tiež územnú ochranu prístupových ciest.

Záver: Analýza priechodnosti krajiny v okolí Beskýd ukázala, že prakticky všetky pôvodné migračné trasy už boli nenávratne prerušené. Na záchranu populácií veľkých šeliem v Beskydoch je nevyhnutné zabezpečiť prísnu ochranu a obnovu posledných migračných koridorov. Ak sa v krátkom čase nepodniknú žiadne kroky týmto smerom, populácie veľkých šeliem v Beskydoch budú odsúdené na zánik.

Efektívna ochrana migračných koridorov môže byť zabezpečená, len ak budú začlenené do územného plánovania.

Zabezpečiť ochranu chráneným druhom:

- **Ochrana druhu**
- **Ochrana biotopu - Biotopy chránených druhov zahŕňajú tak jadrové územia ich výskytu ako aj migračné trasy, ktoré tieto územia prepájajú**

Veľké cicavce (šelmy) sú vlajkové druhy Karpát, no nesmieme zabúdať aj na ďalšie druhy.

Doprava představuje problém nejen pro velké cicavce, ale aj pro mnohé jiné druhy !!!!!!!!!

Ďakujem za pozornosť!

Václav Hlaváč
vaclav.hlavac@nature.cz